Юрій ВИННИЧУК

ІСТОРІЯ МИЛЬНОЇ БУЛЬБАШКИ

Наша недавня історія сповнена стількох міфів, що пора її переписати наново. Хто у Львові та й поза Львовом не чув про брутальну ліквідацію улітку 1943 р. двох тисяч італійських вояків, у тому числі ще й 5 генералів та 45 офіцерів? Ця трагічна історія безліч разів була згадана й описана, а головна причина її невмирущості полягає в тому, що участь у ліквідації італійців брали "кляті бандерівці" та власовці.

Вперше про трагедію італійських вояків розповів російський письменник Володимир Бєляєв у книзі „Разоблачение. Документальные очерки и повести", виданій у Львові 1960 р. Бєляєв, виконуючи замовлення чекістів, написав кілька книг, спрямованих проти українського націоналізму. Суттєвою їх вадою було те, що всі вони наскрізь брехливі. Задля кращого ознайомлення читачів із особою цього „темного человека", як схарактеризував його письменник Юрій Нагібін, варто навести кілька цитат із спогадів самого Нагібіна, який у повоєнні роки побував у Львові і зустрічався з Бєляєвим:

"Рассказывается это на очаровательной белозубой улыбке по-русски, с чуть приметным украинским акцентом.

– После войны, точнее, в октябре 1946 г. повстречал я во Львове дивчину... Глаза голубые, как озера... Хеть! На ресницы карандаш положить можно. На мадонну Сикстинскую похожа, честное слово!.. Вот Леночка не даст соврать!.. Познакомились. Ну, я сразу в КГБ – чтобы ей проверочку сделали.

А там Пашка Косогуб, такой чудак, он у бандеровцев разведчиком был, душегуб, каких мало, сейчас демобилизовался, в райисполкоме работает. Так этот Пашка сразу взял ее в работу... Хеть! Раскололась в два счета. Племянница Деникина, связана с японской разведкой, участвовала в покушении на товарища Торбу. Полный порядок. Ей дали шлепку, после обменяли на четвертак. До самого пятьдесят третьего просидела... Хеть!..

– Ну, а потом что?..

– Как что?.. Полностью реабилитирована. Недавно во Львов вернулась. Но уже совсем не то, пройдешь и не посмотришь, вот Леночка не даст соврать!.."

А ось ще одна львівська замальовка: "Беляев выпивал в доме старого друга, местного профессора-филолога. Водки, как всегда, не хватило, и профессор побежал за угол, в ларек. Беляев стал домагаться у его жены, пожилой женщины, чтобы она отдалась ему по-быстрому, пока муж не вернулся. Та пыталась его усовестить, но он вынул пистолет и пригрозил, что застрелит ее.

Глупая женщина продолжала упрямиться, он действительно выстрелил и попал ей в бедро. Она навсегда осталась хромой, а Беляеву вкатили "строгача". Его утешает одно: на следствии выяснилось, что эта женщина – сестра убийцы Воровского. Все-таки Беляев не зря старался".

Усі ці пригоди не завадили Бєляєву у 1951 р. отримати Сталінську премію і три ордени Леніна. Письменник-інтернаціоналіст так ревно вислужувався перед партією, що навіть від рідної матері відцурався, яка разом із його вітчимом потрапила до ГУЛАГу. В офіційній автобіографії це звучало так: "Мои родители были мелкими служащими губернской совпартшколы". Те, що вони померли у нужді, ідейного комуніста не цікавило.

Але вищі сили не дрімають, за все доводиться платити. Сотворивши безліч антиукраїнських памфлетів, Бєляєв перебрався до Києва і гірко запив. Син його помер ще малолітнім, а донька наклала на себе руки.

Та повернімося до легендарної версії. Отже, за словами Бєляєва, після падіння Муссоліні та капітуляції Італії німецькі нацисти розстріляли і спалили італійців, які відмовилися скласти присягу «фюреру і рейху». Знищували їх на «Пісках» за Личаковом і в «Долині смерті» за Янівським концентраційним табором, неподалік Янівського цвинтаря. У концтаборі італійців стерегли власовці. Ще якусь частину італійців знищили у таборі в Пикуличах біля Перемишля, де вже для різноманітності була «бандерівська сторожа».

Італійців автор описує з симпатією: вони ділилися харчами з місцевим населенням, у львівських трамваях навіть офіцери демонстративно їздили у вагонах, призначених для львів'ян, а не «для німців та союзників»; італійські вояки постачали зброю євреям і рятували їх від смерті; вони також продавали або міняли підпільникам зброю за тютюн та харчі. У звіті до Берліна командир СС та поліції в Галичині бриґаденфюрер-СС Фріц Кацманн скаржився: «Що менше євреїв залишилося в живих, то дужчав їхній опір. Вони використовували найрізноманітнішу зброю, головно італійського походження. Італійську зброю євреї купували в італійських вояків, розташованих у дистрикті Галичина».

Також і українське населення в районі Пикуличів подавало харчі італійським в'язням у таборі, не зважаючи на те, що сторожа мала наказ стріляти в кожного, хто підходив до табору.

Така ось зворушлива історія. Живе вона й досі, а наші місцеві патріоти навіть прагнуть на місці страти італійців встановити пам'ятник.

А тим часом правда виглядає зовсім інакше. В італійській газеті «Кор'єре делла сера» від 18.06.1960 р. знаходимо таку замітку:

«Необґрунтована вістка про масакру двох тисяч італійців у Львові спланована як підступний пропаґандивний маневр. Уточнення міністерства оборони.

До змісту кількох статей, що з'явилися в ці дні в національній пресі й трактують про знищення 2000 італійських полонених, яке ніби мало місце у Львові після 8 вересня 1943 р., мусимо подати деякі уточнення, які свідчать про безпідставність згаданих тверджень.

Відповідальні кола міністерства оборони встановили в цій справі наступне: в червні минулого року одна російська газета опублікувала спеціальну кореспонденцію, де твердилося, що відразу після перемир'я 8 вересня 1943 р. німці розстріляли біля Львова двох італійських офіцерів. Були подані прізвища цих офіцерів. Декілька днів після цього комуністична газета „Уніта" опублікувала тришпальтову статтю зі свідченнями колишнього військовополоненого, які стосувалися згаданої справи.

Спираючись на ці конкретні дані, було негайно організоване відповідне розслідування, яке виявило, що ця вістка не має ані найменших підстав. У свій час широко вказав на це міністр Антеотті в парламенті під час дискусії над бюджетом оборони на 1959 – 1960 рр. Не зважаючи на це, 12 березня італійські газети знову підхопили цю тему, опублікувавши статті, де стверджується, що німці відразу після 8 вересня 1943 р. начебто знищили близько 2000 італійців, причому преса покликалася на свідчення якогось поляка. Тут маємо до діла з намаганням довести, що німці знищили у Львові наявний там італійський гарнізон, який після 8 вересня 1943 р. відмовився від співпраці з вермахтом.

Насправді ці твердження являють собою підступну пропаґандивну конструкцію, яка не має найменшого серйозного обґрунтування. Поминаючи вже факт, що голі „спонтанні" свідчення польського громадянина не можна вважати достатніми в такій важливій справі, мусимо підкреслити, що з кінця липня 1942 р. до 8 вересня 1943 р. у Львові існувала тільки італійська евакуаційна команда в складі одного офіцера, одного підофіцера та кількох писарів, завданням яких було переправляти в Італію наших військових, що поверталися з Росії. Операція переправи наших частин та збирання розпорошених була до кінця червня 1943 р. закінчена повністю».

Цікаво, що ця інформація аніскілечки не витверезила ані самого Бєляєва, ані наступних міфотворців. Міф і далі живе та кочує. „Нещасним італійцям" наші поети присвячують вершики, скульптори ліплять композиції, художники базграють малімони, історики-популяризатори вигадують усе нові деталі „трагічного розстрілу". Якщо у Львові бувають туристи з Італії, їх обов'язково ведуть на Янівський цвинтар і розповідають зворушливу історію про велику-велику мильну бульбашку.